

III

(Euroopa Liidu lepingu kohaselt vastu võetud aktid)

EUROOPA LIIDU LEPINGU V JAOTISE KOHALELT VASTU VÕETUD AKTID

NÕUKOGU ÜHINE SEISUKOHT 2008/944/ÜVJP,

8. detsember 2008,

millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

mise ning selle vastu võitlemise Euroopa Liidu programmi näol.

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 15

(7) Nõukogu võttis 12. juulil 2002. aastal vastu ühise meetme 2002/589/ÜVJP, ⁽¹⁾ mis käsitleb Euroopa Liidu osalemist väike- ja kergrelvade destabiliseeriva hankimise ja leviku vastases võitluses.

ning arvestades järgmist:

(1) Liikmesriikide eesmärk on arendada edasi Euroopa Ülemkogu Luxembourgi ja Lissaboni 1991. ja 1992. aasta kohtumistel kokku lepitud ühiseid kriteeriume ning nõukogu poolt 1998. aastal vastu võetud Euroopa Liidu relvaekspordi toimimisujuhendit.

(8) Nõukogu võttis 23. juunil 2003. aastal vastu ühise seisukoha 2003/468/ÜVJP ⁽²⁾ relvavahenduse kontrolli kohta.

(2) Liikmesriigid tunnistavad sõjatehnoloogiat ja -varustust ekspordivate riikide erilist vastutust.

(9) Ülemkogu võttis detsembris 2003 vastu massihävitusrelvade leviku vastase strateegia ning detsembris 2005 strateegia väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastaseks võitluseks, mis näitavad Euroopa Liidu liikmesriikide suurenenud üldist huvi koordineeritud lähenemise suhtes sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli valdkonnas.

(3) Liikmesriigid on otsustanud kehtestada ühised kõrged normid, mida tuleks kõigi liikmesriikide poolt käsitada sõjatehnoloogia ja -varustuse üleandmise haldamise ja piiramise miinimumnõuetena, ja tugevdada asjakohase teabe vahetamist suurema läbipaistvuse saavutamiseks.

(10) 2001. aastal võeti vastu väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlev ÜRO tegevuskava.

(4) Liikmesriigid on otsustanud tõkestada sellise sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi, mida võidakse kasutada sise-repressioonideks või rahvusvaheliseks agressiooniks või mis põhjustaks piirkondlikku ebastabiilsust.

(11) 1992. aastal asutati Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni tavarelvastuse register.

(5) Liikmesriigid kavatsevad ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames tugevdada koostööd ja soodustada lähenemist sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi valdkonnas.

(12) Riikidel on õigus anda üle ja võtta vastu enesekaitsevahendeid kooskõlas ÜRO hartas tunnustatud enesekaitseõigusega.

(6) Ebaseaduslike tarnete vastu on võetud täiendavaid meetmeid tavarelvastuse ebaseadusliku kaubanduse tõkesta-

(13) Tunnustatakse liikmesriikide soovi säilitada kaitsetööstust osana nende tööstusbaasist ning kaitsetegevusest.

⁽¹⁾ ELT L 191, 19.7.2002, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 156, 25.6.2003, lk 79.

- (14) Euroopa kaitsesektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi tugevdamisega ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning eelkõige Euroopa ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamiseks peaks kaasnema sõjatehnoloogia ja -varustuse alane koostöö ja vastastikune lähenemine.
- (15) Liikmesriigid kavatsavad tugevdada sõjatehnoloogia ja -varustuse Euroopa Liidu ekspordikontrolli poliitikat käesoleva ühise seisukoha vastuvõtmise kaudu, millega ajakohastatakse ja asendatakse nõukogu poolt 8. juunil 1998. aastal vastu võetud Euroopa Liidu relvaekspordi toimumisjuhend.
- (16) 13. juunil 2000. aastal võttis nõukogu vastu Euroopa Liidu sõjavarustuse üldnimekirja, mida vaadatakse regulaarselt läbi, võttes vajadusel arvesse sarnaseid siseriiklikke ja rahvusvahelisi nimekirju. ⁽¹⁾
- (17) Vastavalt asutamislepingu artikli 3 teisele lõigule peab liit tagama oma välistegevuse kui terviku järjepidevuse oma välissuhete raames; sellega seoses võtab nõukogu arvesse komisjoni ettepaneku muuta nõukogu määrust (EÜ) nr 1334/2000, millega kehtestatakse ühenduse kord kaheksa kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollimiseks, ⁽²⁾

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA ÜHISE SEISUKOHA

Artikkel 1

1. Iga liikmesriik hindab artiklis 12 nimetatud Euroopa Liidu sõjavarustuse üldnimekirjas olevate toodete ekspordilitsentside taotlusi iga juhtumi puhul eraldi, võrreldes neid artiklis 2 sätestatud kriteeriumitega.

2. Lõikes 1 nimetatud ekspordilitsentside taotlused hõlmavad:

- füüsilise ekspordi litsentside taotlusi, sealhulgas neid, mille eesmärk on sõjavarustuse litsentseeritud tootmine kolmandates riikides;
- vahenduslitsentside taotlusi;
- transiidi- või ümberlaadimislitsentside taotlusi;
- elektrooniliste andmekandjate kaudu või faksi või telefoni teel tarkvara ja tehnoloogia immateriaalse üleandmise litsentside taotlusi.

Liikmesriikide õigusaktides sätestatakse, millisel juhul nimetatud taotluste puhul on ekspordilitsents nõutav.

⁽¹⁾ Viimati muudetud 10. märtsil 2008, ELT C 98, 18.4.2008, lk 1.
⁽²⁾ EÜT L 159, 30.6.2000, lk 1.

Artikkel 2

Kriteeriumid

1. Esimene kriteerium: Austada liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi ja kokkuleppeid, eeskätt ÜRO Julgeolekunõukogu või Euroopa Liidu poolt vastu võetud sanktsioone, tuumarelvade leviku tõkestamist ja muid küsimusi käsitlevaid lepinguid, samuti muid rahvusvahelisi kohustusi.

Ekspordilitsentsi väljaandmisest tuleb keelduda, kui selle lubamine oleks muu hulgas vastuolus:

- a) liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega ning nende kokkulepetega jõustada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, Euroopa Liidu ja Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni relvaembargosid;
  - b) tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu, bioloogiliste ja toksinrelvade konventsiooni ja keemiarelvade konventsiooni raames liikmesriikide poolt võetud rahvusvaheliste kohustustega;
  - c) liikmesriikide kohustusega mitte ekspordida mis tahes tüüpi jalaväemiine;
  - d) liikmesriikide kohustustega Austraalia grupi, raketitehnoloogia kontrollrežiimi, Zangger-komitee, tuumatarnijate grupi, Wassenaari kokkuleppe ja ballistiliste kanderakettide leviku tõkestamist käsitleva Haagi tegevusjuhendi raames.
2. Teine kriteerium: Inimõiguste austamine ning samuti rahvusvahelise humanitaarõiguse austamine lõppsihtkohaks oleva riigi poolt.
- Olles hinnanud vastuvõtva riigi suhtumist inimõigusi käsitlevates rahvusvahelistes õigusaktides sätestatud asjakohastesse põhimõtetesse, liikmesriigid:

- a) keelduvad ekspordilitsentsi väljaandmisest, kui on olemas ilmne oht, et eksporditavat sõjatehnoloogiat või -varustust võidakse kasutada siserepressioonideks;
- b) on igal üksikjuhul ja võttes arvesse sõjatehnoloogia või -varustuse iseloomu, eriti ettevaatlikud ja valvsad litsentside väljaandmisel riikidele, kus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, Euroopa Liidu või Euroopa Nõukogu pädevad asutused on tuvastanud tõsiseid inimõiguste rikkumisi;

Selles tähenduses hõlmab tehnoloogia või varustus, mida võidakse kasutada siserepressioonideks, muu hulgas ka tehnoloogiat või varustust, mille kohta on olemas tõendid selle või sarnase tehnoloogia või varustuse kasutamise kohta siserepressioonideks lõppkasutaja poolt, või on põhjust uskuda, et tehnoloogia või varustus suunatakse väidetavalt lõppkasutuselt või lõppkasutajalt ära ja kasutatakse siserepressioonideks. Kooskõlas käesoleva ühise seisukoha artikliga 1, kaalutakse hoolikalt tehnoloogia või varustuse olemust, esmajoones juhul, kui see on kavandatud kasutamiseks sisejulgeoleku eesmärgil. Siserepressioonid hõlmavad muu hulgas isikute piinamist ja muul julmal, ebainimlikul või alandaval viisil kohtlemist või karistamist, kiirkorras ja omavolilist hukkamist, kadumist, omavolilist kinnipidamist ja muid olulisi inimõiguste ja põhivabaduste rikkumisi, mis on sätestatud asjakohastes inimõigusi käsitlevates rahvusvahelistes õigusaktides, sealhulgas inimõiguste ülddeklaratsioonis ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis.

— Olles hinnanud vastuvõtva riigi suhtumist rahvusvahelise humanitaarõiguse õigusaktides sätestatud asjakohastesse põhimõttesse, liikmesriigid:

c) keelduvad ekspordilitsentsi väljaandmisest, kui on olemas ilmne oht, et eksporditavat sõjatehnoloogiat või -varustust võidakse kasutada rahvusvahelise humanitaarõiguse tõsistes rikkumistes.

3. Kolmas kriteerium: Lõppsihtriigi siseolukord, sõltuvalt pingete või relvastatud konfliktide olemasolust.

Liikmesriigid keelduvad ekspordilitsentsi väljaandmisest sõjatehnoloogiale või -varustusele, mis võib lõppsihtriigis esile kutsuda või pikendada relvastatud konflikte või süvendada olemasolevaid pingeid või konflikte.

4. Neljas kriteerium: Piirkondliku rahu, julgeoleku ja stabiilsuse säilitamine.

Liikmesriigid keelduvad ekspordilitsentsi väljaandmisest, kui on olemas ilmne oht, et kavandatud adressaat võiks kasutada eksporditavat sõjatehnoloogiat või -varustust agressiooniks teise riigi vastu või jõuga territoriaalsete nõudmiste esitamiseks. Kõnealuste ohtude kaalumisel võtavad liikmesriigid muu hulgas arvesse:

a) relvastatud konflikti olemasolu või tõenäosust vastuvõtva riigi ja teise riigi vahel;

b) territoriaalseid nõudmisi naaberriigile, mida vastuvõtja on minevikus üritanud, või ähvardanud jõuga teostada;

c) tõenäosust, et sõjatehnoloogiat või -varustust kasutatakse vastuvõtja poolt tõenäoliselt muul kui seaduspärasel rahvusliku julgeoleku ja kaitse eesmärgil;

d) vajadust mitte kahjustada märkimisväärselt piirkondlikku stabiilsust.

5. Viies kriteerium: Liikmesriikide ja territooriumide, mille välisuhete eest liikmesriik vastutab, ning sõbralike riikide ja liitlasriikide rahvuslik julgeolek.

Liikmesriigid võtavad arvesse:

a) eksporditava sõjatehnoloogia või -varustuse võimalikku mõju nende ja samuti liikmesriikide ning sõbralike riikide ja liitlasriikide kaitse- ja julgeolekuhuvidele, mõõndes, et see tegur ei tohi mõjutada inimõiguste, piirkondliku rahu, julgeoleku ja stabiilsuse kriteeriumidega arvestamist;

b) asjaomase sõjatehnoloogia või -varustuse kasutamise ohtu nende või liikmesriikide ning sõbralike riikide ja liitlasriikide vägede vastu.

6. Kuues kriteerium: Ostjariigi suhtumine rahvusvahelisse üldsusesse, eelkõige tema suhtumine terrorismi, tema liitlaste iseloomu ja rahvusvahelise õiguse austamine.

Ostjariigi suhtes võtavad liikmesriigid muu hulgas arvesse andmeid:

a) tema terrorismi ja rahvusvahelist organiseeritud kuritegevust toetava või soodustava tegevuse kohta;

b) tema kinnipidamise kohta oma rahvusvahelistest kohustustest, eelkõige kohustusest mitte kasutada jõudu, ning rahvusvahelisest humanitaarõigusest;

c) tema kohustusi massihävitusrelvade leviku tõkestamisel ja muudes relvastuskontrolli ja desarmeerimise valdkondades, eelkõige esimese kriteeriumi punktis b nimetatud asjakohaste relvastuskontrolli ja desarmeerimise konventsioonide allkirjastamisel, ratifitseerimisel ja rakendamisel.

7. Seitsmes kriteerium: Oht, et sõjatehnoloogia või -varustus suunatakse ostjariigis kõrvale või reeksporditakse ebasoovitavatel tingimustel.

Hinnates eksporditava sõjatehnoloogia või -varustuse mõju vastuvõtvale riigile ja riski, et selline tehnoloogia või varustus võidakse suunata ebasoovitavale lõppkasutajale või ebasoovitavale kasutusele, võetakse arvesse:

- a) vastuvõtjariigi õigustatud kaitse- ja sisejulgeoleku huve, sealhulgas osalemist Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni või muus rahuvalveoperatsioonis;
- b) vastuvõtjariigi tehnilist suutlikkust sellise tehnoloogia või varustuse kasutamiseks;
- c) vastuvõtjariigi suutlikkust kohaldada efektiivset ekspordikontrolli;
- d) ohtu, et selline tehnoloogia või varustus reeksporditakse ebasoovitavale adressaadile, ja andmeid selle kohta, kas vastuvõtjariik on igal reekspordil kinni pidanud reekspordile eelneva kontrolli või nõusoleku andmise protseduurist, mida ekspordiv liikmesriik peab asjakohaseks kehtestada;
- e) ohtu, et selline tehnoloogia või varustus suunatakse kõrvale terroristlikele ühendustele või üksikutele terroristidele;
- f) pöördprojekteerimise või tahtmatu tehnosiirde ohtu.

8. Kaheksas kriteerium: Sõjatehnoloogia või -varustuse ekspordi kokkusobivus vastuvõtjariigi majandusliku ja tehnilise suutlikkusega, võttes arvesse, et soovitatavalt peaksid riigid oma õigustatud, relvastumisega seotud julgeoleku- ja kaitsevajadused saavutama inim- ja majandusressursside minimaalse ümbersuunamisega.

Liikmesriigid võtavad arvesse asjakohastest allikatest, näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Arenguprogrammi (UNDP), Maailmapanga, Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) aruannetest saadud teavet selle kohta, kas kavandatav ekspord võiks tõsiselt kahjustada vastuvõtjariigi säästvat arengut. Nad kaaluvad sellega seoses vastuvõtjariigi sõjaliste kulude ja sotsiaalkulude suhte taset, võttes arvesse ka ELilt saadud abi ja kahepoolset abi.

Artikkel 3

Käesolev ühine seisukoht ei mõjuta liikmesriikide õigust rakendada rangemate piirangutega siseriiklikku poliitikat.

Artikkel 4

1. Liikmesriigid edastavad käesoleva ühise seisukoha kriteeriumitega kooskõlas keeldunud ekspordilitsentside taotluste asjaolud koos selgitusega, miks litsentsi andmisest keelduti. Enne

seda, kui liikmesriik annab välja litsentsi, mille väljaandmisest teine liikmesriik või teised liikmesriigid on eelnenud kolme aasta jooksul olemuselt identse tehingu (või identsete tehingute) puhul keeldunud, konsulteerib ta kõigepealt keeldunud liikmesriigi või liikmesriikidega. Kui pärast konsultatsioone otsustab liikmesriik ikkagi litsentsi välja anda, teavitab ta litsentsi väljaandmisest keeldunud liikmesriiki või liikmesriike, andes põhistuse kohta üksikasjalise selgituse.

2. Sõjatehnoloogia või -varustuse üleandmise lubamise või keelamise otsus tehakse iga liikmesriigi puhul siseriikliku diskretsiooni alusel. Litsentsi andmisest keeldumiseks loetakse seda, kui liikmesriik on keeldunud lubamast asjaomase sõjatehnoloogia või -varustuse tegelikku müüki või ekspordit, juhul kui müük oleks vastasel juhul toimunud, või kui liikmesriik on keeldunud sõlmimast asjakohast lepingut. Keeldumiseks, millest tuleb teatada, võib siseriikliku korra kohaselt pidada läbirääkimiste alustamise loa andmisest keeldumist või eitavat vastust ametlikule, konkreetse tellimuse kohta esitatud esialgsele järelepärimisele.

3. Liikmesriigid hoiavad sellised keeldumised ja konsultatsioonid konfidentsiaalsed ja ei kasuta neid kaubandusliku tulu saamiseks.

Artikkel 5

Ekspordilitsentsid antakse vaid lõppsihtriigis lõppkasutust käsitleva usaldusväärse eelinfo alusel. Üldiselt nõuab see põhjalikult kontrollitud lõppkasutaja sertifikaati või asjakohast dokumentatsiooni ja/või lõppsihtriigi poolt teatavas vormis väljastatud ametlikku luba. Kontrollides sõjatehnoloogia või -varustuse ekspordi litsentsitaotlusi, mille eesmärk on varustuse tootmine kolmandates riikides, võtab liikmesriik eelkõige arvesse lõpptoodangu võimalikku kasutamist tootjariigis ja ohtu, et lõpptoodang võidakse suunata kõrvale või ekspordida ebasoovitavale lõppkasutajale.

Artikkel 6

Piiramata nõukogu määruse (EÜ) nr 1334/2000 kohaldamist, kehtivad käesoleva ühise seisukoha artiklis 2 sätestatud kriteeriumid ja artiklis 4 sätestatud konsulteerimiskord ka liikmesriikide suhtes määruse (EÜ) nr 1334/2000 I lisas määratletud kaheksa kasutusotstarbega toodete ja tehnoloogia osas, juhul kui on tõsine alus uskuda, et selliste toodete ja tehnoloogia lõppkasutajaks on vastuvõtjariigi relvajõud või siseriiklikud julgeolekujõud või sarnased organid. Käesoleva ühise seisukoha viiteid sõjatehnoloogiale või -varustusele tõlgendatakse nii, et varustus hõlmab ka selliseid tooteid ja tehnoloogiaid.

Artikkel 7

Käesoleva ühise seisukoha maksimaalse tõhususe saavutamiseks töötavad liikmesriigid ühiselt ÜVJP raames, et tugevdada omavahelist koostööd ja soodustada lähenemist sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi alal.

Artikkel 8

1. Liikmesriigid edastavad teistele liikmesriikidele konfidentsiaalselt aastaaruande oma sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi ning käesoleva ühise seisukoha rakendamise kohta.

2. Kõikidelt liikmesriikidelt saadud andmete põhjal koostatud Euroopa Liidu aastaaruanne esitatakse nõukogule ja avaldatakse *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias.

3. Lisaks avaldab iga Euroopa Liidu sõjavarustuse üldnimekirjas olevat tehnoloogiat või varustust ekspordiv liikmesriik oma sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kohta siseriikliku aruande, mille sisu on kooskõlas kohaldatavate siseriiklike õigusaktidega, ja annab teavet käesoleva ühise seisukoha rakendamist käsitleva ELi aastaaruande jaoks, nagu on kindlaks määratud kasutusjuhendis.

Artikkel 9

Liikmesriigid hindavad vajadusel ÜVJP raames üheskoos liikmesriikide sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi võimalike ja tegelike vastuvõtjate olukorda käesoleva ühise seisukoha põhimõtete ja kriteeriumite põhjal.

Artikkel 10

Kuigi liikmesriigid võivad vajadusel arvesse võtta ka kavandatava ekspordi mõju nende majanduslikele, sotsiaalsetele, kaubanduslikele ja tööstuslikele huvidele, ei tohi need asjaolud mõjutada eespool nimetatud kriteeriumite kohaldamist.

Artikkel 11

Liikmesriigid annavad endast parima, et julgustada teisi sõjatehnoloogiat või -varustust ekspordivaid riike kohaldama käesoleva ühise seisukoha kriteeriume. Nad vahetavad regulaarselt kogemusi kriteeriumite kohaldavate kolmandate riikidega oma sõja-

tehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrollipoliitika ja kriteeriumite kohaldamise kohta.

Artikkel 12

Kõik liikmesriigid tagavad, et nende siseriiklikud õigusaktid võimaldavad neil kontrollida kogu ELi sõjavarustuse üldnimekirjas oleva tehnoloogia ja varustuse ekspordi. Euroopa Liidu sõjavarustuse üldnimekiri on võrdlusmaterjaliks liikmesriikide siseriiklikele sõjatehnoloogia ja -varustuse nimekirjadele, kuid ei asenda neid otseselt.

Artikkel 13

Käesoleva ühise seisukoha rakendamisel lähtutakse Euroopa sõjavarustuse ekspordi toimumisjuhendi kasutusjuhendist, mida vaadatakse regulaarselt läbi.

Artikkel 14

Käesolev ühine seisukoht jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Artikkel 15

Käesolev ühine seisukoht vaadatakse läbi pärast kolme aasta möödumist selle vastuvõtmisest.

Artikkel 16

Käesolev ühine seisukoht avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel, 8. detsember 2008

Nõukogu nimel
eesistuja
B. KOUCHNER